

Ämnesprov, läsår 2013/2014

Samhällskunskap

Lärarinformation

Årskurs

6

De nationella proven för samhällsorienterande ämnen årskurs 6 har en webbplats på: www.shbedomning.se/npsportal

Innehållsförteckning

Allmän information	3
Syftet med nationella prov.....	3
Material som ingår.....	3
Översikt delprov.....	3
Sekretess.....	3
Hantering.....	4
Rapportering av resultat.....	4
Redovisning av resultat.....	5
Arkivering av nationella prov.....	5
Anpassning.....	6
Ämnesprovet i samhällskunskap	6
Utgångspunkter vid provkonstruktion.....	6
Elevhäftena.....	8
Förberedelser.....	8
Genomförande.....	8
Kopieringsunderlag 1, till eleverna.....	9
Bedömning	10
Förfrågningar.....	10
Kopieringsunderlag 2, för de inskickade elevlösningarna.....	11

En grupp vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet, utarbetar på Skolverkets uppdrag de nationella proven i samhällskunskap för åk 6.

Projektledare:

Arne Löfstedt
arne.lofstedt@gu.se

Provansvarig åk 6:

Anders Hellqvist
anders.hellqvist@gu.se

Ansvarig på Skolverket:

Jessica Jarhall
Skolverket, 106 20 Stockholm
jessica.jarhall@skolverket.se

Beställningar och distribution:

Tommy Moberin, tfn 08 - 690 94 90
FS ProfLog AB, 162 89 Stockholm

Provkonstruktörer:

Stefan Adler
Petter Bergenstråhle
Jasmine Bylund
Anna Eliasson
Mari Felldén
Anette Johansson
Lotten Norlin
Ida Rudell

Referensgrupp:

Per-Åke Andersson, Handelshögskolan,
Göteborgs univeritet
Rutger Lindahl, Statsvetenskapliga institutionen,
Göteborgs univeritet
Anna-Karin Lindström-Bergkvist, jurist

Allmän information

Syftet med nationella prov

Syftet med de nationella proven är i huvudsak att:

- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå

Material som ingår i det nationella ämnesprovet i samhällskunskap för årskurs 6

Kort information om nationella provet i samhällskunskap 2014

Utskick: Det första utskicket består av detta gröna häfte Lärarinformation. I vecka 14 kommer det andra utskicket som innehåller *Delprov A (häfte A1 och A2) och Delprov B (häfte B1 och B2)*, samt det röda häftet *Bedömningsanvisningar*.

Förberedelser: Läraren ska förbereda eleverna inför ämnesprovet i samhällskunskap. Instruktioner för hur detta går till finns på s. 8 i detta häfte.

Bedömning: Samtliga bedömningsanvisningar finns i häftet *Bedömningsanvisningar* som följer med det andra utskicket. För allmän information om bedömning se s. 10 i detta häfte.

Rapportering av resultat: Lärarna ska rapportera in elevernas resultat. Läs mer om rapportering av resultat på s. 4-5 i detta häfte.

Lärarinformationen ska delas ut till berörda lärare direkt när ett prov har levererats till skolenheten. Bedömningsanvisningarna finns förslutna tillsammans med elevmaterialet. Bedömningsanvisningen ska delas ut till berörda lärare efter det att det första tidsbundna delprovet genomförts.

Elevmaterialet består av fyra elevhäften, två för varje delprov. Delproven är uppdelade i två delar för att möjliggöra en rast i delprovets mitt.

Översikt delprov

Delprov	Provdatum	Provtid	Elevmaterial
Delprov A1	Onsdagen den 9 april	50 minuter	Elevhäfte Delprov A1
Delprov A2	Onsdagen den 9 april	50 minuter	Elevhäfte Delprov A2
Delprov B1	Torsdagen den 10 april	50 minuter	Elevhäfte Delprov B1
Delprov B2	Torsdagen den 10 april	50 minuter	Elevhäfte Delprov B2

Sekretess

I 17 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser om sekretess för prov. Vid sekretess får provens innehåll inte röjas. Sekretesskyddat material ska förvaras på ett betryggande sätt så att innehållet inte röjs. Prov som återanvänds omfattas av sekretess. På Elevhäftena, Lärarinformationen och Bedömningsanvisningar anges att ämnesprovet i samhällskunskap åk 6 planeras att återanvändas av Skolverket till och med 30 juni 2017.

Det är viktigt att läraren informerar eleverna om konsekvenserna av att uppgifter om provet sprids, dvs. att provet inte kan återanvändas eftersom bedömningen av elevernas kunskaper då kan bli felaktig.

För mer information om sekretess: <http://www.skolverket.se/sekretessap6>

Hantering

Det är av avgörande betydelse att samtliga på skolenheten som hanterar nationella prov följer de bestämmelser och instruktioner som gäller. Syftet med dessa bestämmelser och instruktioner är att de nationella proven ska genomföras på ett likvärdigt och säkert sätt. Därigenom kan proven bidra till en rättvis och likvärdig bedömning av elevernas kunskaper över landet. Att genomföra proven i förtid är exempel på en handling som kan motverka provens syfte och användbarhet.

För hantering av nationella prov se SKOLFS 2013:19 och Hantering av nationella prov: <http://www.skolverket.se/hanteringap6>

Rapportering av resultat

För att kunna följa upp och utvärdera kvaliteten i svensk skola, för forskning och för utveckling av proven, behövs insamling av provresultat. Skolhuvudmannen ska skicka in resultat till Skolverkets två olika insamlingar.

1. Den ena insamlingen gäller rapportering av **provresultat för samtliga elever**. Denna insamling görs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Skolverket. Information om denna insamling kommer att skickas till skolorna via brev från SCB. Provresultat ska rapporteras **senast 18 juni 2014**.

För mer information se www.skolverket.se/insamlingap6

Utöver detta kan Skolinspektionen på regeringens uppdrag samla in provunderlag från ett urval skolor för kontrollrättning. Skolinspektionen skickar information till rektorn om skolan ingår i urvalet.

2. Den andra insamlingen görs av Göteborgs universitet som konstruerar de nationella proven i samhällskunskap på uppdrag av Skolverket. Denna insamling består av tre olika delar, se a) ,b) och c) nedan. Möjligheter till en frivillig jämförelse av elevresultat på klassnivå ges också, se d).

a) Samtliga lärare som genomför provet i samhällskunskap ska lämna synpunkter på provet. Det görs genom att fylla i en digital **lärarenkät**. Eftersom provet är relativt nytt är det mycket angeläget att få kommentarer på sådant som fungerar och sådant som kan utvecklas.

www.sobedomning.se/soprov14

Lösen: **6sh14**

Följ instruktionerna.

Lärarenkäten skall vara besvarad **senast 18 juni 2014!**

b) Resultat på uppgiftsnivå ska rapporteras för elever födda den **10, 20 och 30 i varje månad senast 18 juni 2014.**

Detta görs digitalt via webben på:

www.sobedomning.se/soprov14

Följ instruktionerna. Ha elevernas resultatformulär och persondata tillhands vid inrapporteringen.

Skriv **6sh14** i rutan för lösenord.

c) **Kopior (läsliga) på elevlösningar** för elever födda den **1:e i varje månad**, i form av hela elevhäftena till Delprov A (A1+A2) och B (B1+B2), inklusive resultatsammanställningen med elevens provbetyg. Kopiera bladet på sid 11 i detta häfte, fyll i uppgifterna, och bifoga det med det inskickade materialet. Elevlösningarna ska skickas till följande adress:

Anders Hellqvist
Nationella prov Samhällskunskap
IPS/Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg

d) Lärare ges också möjlighet till en **frivillig inrapportering** av en hel klass. Detta möjliggör en **jämförelse** på grupp nivå av utfallet på ämnesprovet mellan den enskilda klassen och ett genomsnittligt urval av elever i Sverige. Urvalet grundar sig på inrapporteringen under punkt 2b.

Om du har elever som tillhör det urval som skall rapporteras in enligt punkt 2b och även vill göra den frivilliga inrapporteringen av en hel klass, kan detta göras **samtidigt**. Instruktionerna finns på webbsidan. Webbadress som ovan:

www.sobedomning.se/soprov14

Lösen: **6sh14**

Följ instruktionerna.

Den gemensamma hemsidan för provkonstruktörerna av de nationella proven i so-ämnena är

www.sobedomning.se/npsportal

Redovisning av resultat

Resultat från insamlingar och lärarenkäter beskrivs och kommenteras i årliga rapporter som finns på Skolverkets webbplats:

<http://www.skolverket.se/resultatap6>

Arkivering av nationella prov

För skolor med offentlig huvudman finns råd om arkivering och gallring av nationella prov i skriften *Bevara eller gallra 2*. Denna finns att ladda ner via länken <http://www.samradsgruppen.se>.

Information om arkivering av nationella prov finns även på Skolverkets webbplats: www.skolverket.se/arkiveringap6

Fristående skolor ska bevara nationella prov enligt skollagen. Från den 1 april 2012 har en ny bestämmelse trätt i kraft som anger att huvudmannen för en fristående skola som genomför nationella prov ska bevara elevlösningar av de nationella proven (26 kap. 28§ SkoL).

Före 18 juni 2014:

För elever födda den **10, 20 och 30** varje månad ska resultatet på uppgiftsnivå inrapporteras.

För elever födda den **1:e** i varje månad ska kopia på hela elevlösningen inklusive resultatsammanställningen skickas in.

Kopieringunderlag för den information som ska finnas med det inskickade materialet finns sist i detta häfte.

Det krävs inte att en elevs funktionsnedsättning är diagnostiserad för att anpassa provsituationen. Beslut om anpassning sker på den enskilda skolan.

Anpassning

Anpassning av nationella prov görs för elever med funktionsnedsättningar som inte är av tillfällig natur och elever med läs- och skrivsvårigheter.

Variationen mellan elever kan vara stor och anpassningen av de nationella proven görs utifrån den enskilda elevens förutsättningar. Därför kan Skolverket inte ange exakt vad läraren kan och inte kan göra.

Provförslutningen får brytas tidigast dagen före provdatum för att lärare ska kunna anpassa provet för elev med funktionsnedsättning eller läs- och skrivsvårigheter. Anpassningen ska ske så att provet fortfarande prövar de kunskaper som avses.

Det är rektor som beslutar om anpassning, men rektor kan delegera beslutet till en lärare.

Exempel på anpassningar:

- förlängd provtid
- förstorad text
- uppläsning av instruktioner och uppgifter
- lässtöd genom att eleven kan lyssna på uppgiften inläst på cd/usb
- uppdelning av delprovet på olika tillfällen
- möjlighet att besvara frågor muntligt
- skriva svar på dator (datorerna får **ej** vara anslutna till Internet och eleverna får inte ha möjlighet att kommunicera med varandra)

Mer information om anpassning:

www.skolverket.se > Bedömning > ämnesprov i årskurs 6 > Anpassning

Ämnesprovet i samhällskunskap

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 6 omfattar två delprov, delade på fyra häften. Innehållsmässigt skiljer sig delproven inte åt på något avgörande sätt vad det gäller uppgiftsformat eller innehåll.

Ämnesprovet har totalt 30 uppgifter, varje delprov har 15. Varje delprov är delat på 2x50 minuter med rast emellan.

Utgångspunkter vid provkonstruktion

Uppgiftstyper

Kunskapskraven i samhällskunskap årskurs 6 beskriver ofta olika nivåer av resonemang. Ett sätt att hantera detta är att enbart ge större öppna skriftliga uppgifter till eleverna. Det är dock inte genomförbart på provnivå av följande anledningar:

1. För att täcka många innehållsområden skulle uppgifterna behöva vara flera. Men många öppna, större skrivuppgifter tar längre tid, både vid genomförandet för eleverna och vid bedömning för lärarna.

2. Skrivtunga uppgifter gynnar vissa och missgynnar andra elever. Delproven är därför konstruerade med olika uppgiftsformat, öppna frågor och olika strukturerade svarsformat. Frågorna skall tillsammans ge en god bild av elevens kunskaper inom ett delkunskapskrav, samtidigt som de tidsmässigt är möjliga för eleven att utföra och för läraren att bedöma.

Delkunskapskrav

De nationella proven har som syfte att ge en bild av elevernas kunskaper som de uttrycks i kunskapskraven för samhällskunskap årskurs 6. Ämnesprovet är avsett att vara ett stöd för betygssättning från 2014.

I Lgr11 uttrycks kunskapskrav för betygen E, C och A. Inom dessa kunskapskrav återfinns ett antal delar. Vi kallar dem för delkunskapskrav, de olika aspekterna i kunskapskravet. Nedan återfinns delkunskapskraven **utan** progressionsuttrycken (dvs utan de delar som särskiljer betygsnivåerna, de märks här med *):

1. Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer.
Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett * fungerande sätt.
2. Eleven kan utifrån något givet exempel föra * resonemang dels om hur individer och grupper kan påverka beslut på olika nivåer, dels om förhållanden som begränsar människors möjligheter att påverka.
3. Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv, och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument.
4. Eleven redogör för innebörden av de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter och ger exempel på vad rättigheterna kan betyda för barn i olika delar av världen
5. Eleven har * kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra * resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.
6. Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * resonemang om informationens och källornas användbarhet.

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 6 2014 avser att pröva elevernas kunskaper inom olika områden av det centrala innehållet och i fyra av de sex delkunskapskraven. Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delkunskapskrav, men över tid avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla.

För att kunna uttala sig om elevernas kunskaper inom de delkunskapskrav som ämnesprovet är avsett att pröva, måste man ha ett större antal uppgifter på liknande områden. Det behövs således ett antal uppgifter av olika format inom samma område.

Det är den enskilda skolans ansvar att eleven inte använder otillåtna hjälpmedel vid genomförandet av proven!

Elevhäftena

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 6 innehåller inget texthäfte, all information till eleven om uppgiften finns i elevhäftet.

I början på varje elevhäfte finns en kortfattad informationsruta till eleven (se nästa sida).

Förberedelser

Några dagar före provtillfället ska läraren gå igenom informationstexten till eleven tillsammans med eleverna. Tidsåtgång cirka 15 min. Sidan får kopieras och delas ut till eleverna.

Informera också provvaktande lärare om att texten ska läsas högt för eleverna omedelbart före det att varje delprov genomförs. Textrutan finns tryckt i början av varje provhäfte.

Se till att det finns lösblad att skriva på om sidorna i häftet inte skulle räcka. Informera eleverna om att lösblad finns.

Genomförande

Dela ut det aktuella elevhäftet och läs texten i rutan på sidan nio i lärarinformationen högt för eleverna. Rutan finns också tryckt i elevhäftena på sidan tre. Ge eleverna tillfälle att ställa frågor om provets genomförande, därefter startar provtiden.

Tillåtna hjälpmedel är penna och suddgummi. Det ska finnas extra lösblad tillhands att skriva på om utrymmet i elevhäftet inte skulle räcka.

Delprovet är uppdelat på två häften för att ge möjlighet till en rast i mitten av provet. När delprov A1 respektive B1 avslutas ska de samlas in. Eleverna tar sedan rast. Rasten ska tas gemensamt av samtliga elever som skriver provet. Efter rasten delas elevhäfte A2 respektive B2 ut till eleverna. Efter delprovets genomförande ska allt utdelat provmaterial samlas in och tas om hand av provvaktande lärare.

Om skolan har tillgång till datorer i den utsträckning att eleverna kan genomföra provet vid samma tillfälle går det bra för alla elever att använda datorer vid provtillfället. Eleverna får inte ha tillgång till internet under provet. Skolan ska se till att inga uppgifter som kan vara till nytta för eleverna finns sparade på datorerna och att elevernas datorer inte på något sätt kan kommunicera med någon annan dator.

Kopieringsunderlag 1

Information till dig som ska göra provet

Hej!

Om några dagar ska du göra nationellt prov i samhällskunskap. Vi som har gjort provet vill gärna informera dig om några saker som gör att du blir bättre förberedd.

På en del uppgifter i provet ska du visa att du kan resonera kring uppgifterna. Dina svar ska vara så tydliga att någon annan kan läsa och förstå vad du menar. Dessa uppgifter ger ofta flera belägg ("poäng"). Därför är det viktigt att du skriver så utförligt som möjligt.

Om du är osäker på vad du ska skriva, är det alltså bättre att du skriver lite än ingenting alls.

Ibland står det att du ska skriva om orsaker till något eller fördelar eller nackdelar med något. Försök då att skriva **flera olika** orsaker eller **flera olika** fördelar och nackdelar. Det du skriver om ska du försöka **förklara** så noga som möjligt. Tänk dig att du ska förklara för någon som vet väldigt lite om det. Ett sätt att förklara kan vara att ge exempel på det man menar.

För att du ska få stora möjligheter att visa dina kunskaper finns det flera olika uppgifter som prövar ungefär samma sak. Du kommer kanske att tycka bättre om en del uppgifter. Det är för din skull som vi ställer liknande frågor men du kanske tycker att vi upprepar oss. **Trots det är det mycket viktigt att du svarar så gott du kan på alla frågorna!**

Vid varje uppgift finns det små rutor. De visar vilken nivå uppgiften går till. På de uppgifter som har tre vita rutor har du möjlighet att kunna visa belägg på A-nivå ("högsta poängen"). Där finns det ofta många rader att skriva på. Du måste inte använda alla rader. En del elever behöver inte så många medan andra behöver fler. Då kan man använda lösblad. Glöm inte att skriva namn och klass/grupp om du använder lösblad.

Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg på E-nivå

Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg på E och C-nivå

Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg på E, C och A-nivå

Uppgifterna är blandade och det är inte så att de svåraste kommer sist.

Tänk på att vid de uppgifter där du ska skriva en bokstav, siffra eller ett kryss bara skriva ett tecken vid varje ruta/rad.

Ugglan Sam hjälper dig under provet. Han kommer med tips ibland, om hur du kan göra och vad som är bra att tänka på när du jobbar med uppgifterna.

Denna sida får kopieras.

Bedömning

Det är läraren som bedömer elevens prestationer. Till lärarens hjälp finns en bedömningsanvisning till de två delproven. Den modell för bedömning och resultatsammanställning som används i det nationella ämnesprovet i samhällskunskap tar sin utgångspunkt i definitionen att bedömning handlar om att samla belägg.

Det innebär att den som ska sätta provbetygen behöver ha ett antal belägg för hur väl varje elev uppfyller de kunskapskrav som uttrycks i Lgr11. Varje elevsvar på varje uppgift i det nationella provet kommer att kunna ge eleven möjlighet att visa ett eller flera belägg för de kunskapskvaliteter som uttrycks i kursplan och kunskapskrav.

Vid varje uppgift finns en figur som tydliggör vilka olika betygsnivåer eleven har möjlighet att visa.

För delprov A och B finns ett underlag för resultatsammanställning för eleven i slutet av delprov B (häfte B2) och i slutet av bedömningsanvisningarna. Detta kan också användas som kopieringsunderlag.

Observera! För sammanräkning av antal belägg på olika nivåer är provet utformat så, att om en elev visat belägg på A-nivå har eleven också visat belägg på E- och C-nivå. En utförligare genomgång av hur bedömningen går till finns i bedömningsanvisningen.

Sambedömning

En del i arbetet med likvärdig bedömning består av att lärare tillsammans diskuterar bedömning av elevlösningar i relation till bedömningsanvisningarna, så kallad sambedömning. När elevernas prestationer bedöms tillsammans med annan lärare i ämnet ökar bedömningens tillförlitlighet i det nationella provet.

Förfrågningar

Eventuella frågor om ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 6 kan ställas till följande personer vid Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik alternativt till Skolverkets ansvarige:

Projektledare:

Arne Löfstedt
Nationella prov Samhällskunskap
IPS/Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg
arne.lofstedt@gu.se

Provansvarig åk 6:

Anders Hellqvist
Nationella prov Samhällskunskap
IPS/Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg
anders.hellqvist@gu.se

Ansvarig på Skolverket:

Jessica Jarhall
Skolverket
106 20 Stockholm
jessica.jarhall@skolverket.se

Att tillsammans med kolleger diskutera bedömning och elevlösningar, ökar likvärdigheten i bedömningen och därmed tillförlitligheten i det nationella provet!

Kopieringsunderlag 2

Nationella ämnesprovet i samhällskunskap åk6

Försättsblad till de kopierade elevlösningarna för elever födda den 1:e varje månad

Detta formulär kopieras, fylls i och skickas **tillsammans** med de kopierade elevhäftena. Alla fyra häftena A1,A2, B1 och B2 ska kopieras.

Observera:

- Det är mycket väsentligt att **all** information i alla **fyra** häften kopieras. Vi använder dessa underlag på flera olika sätt, där det är mycket viktigt att elevens samtliga svar finns med!
- **Elevuppgifter:** På framsidan av elevhäfte A1 ska elevens namn, kön och erhållet provbetyg skrivas.
Om eleven följer kursplanen för SvA ska detta också noteras.
Namn
Kön
Provbetyg
SvA
- Elevens erhållna resultat på varje uppgift syns i **resultatrapporteringen**. Det är således viktigt att den också finns med (sist i häfte B2)!
- Hantera materialet med tanke på att sekretess gäller till 30 juni 2017.

Kommun:

Skola:

Lärarens namn:

Elevlösningarna ska skickas till följande adress:

Anders Hellqvist
Nationella prov Samhällskunskap
IPS/Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg

För fortsatt utveckling av ämnesprovet i samhällskunskap är vi helt beroende av att få underlag som hjälper oss i vår fortsatta analys av provet. Vi är mycket tacksamma för din medverkan i detta arbete!

Gruppen för de nationella proven i samhällskunskap

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

© Skolverket

